

**Addendum 2 bij
Samenwerkingsovereenkomst Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy (voorheen Open
Innovatie Centrum Well Technology en Warmte) d.d. 20 November 2018**

ONDERGETEKENDEN:

1. EBN B.V., een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, inschreven bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel met nummer 14026250 ("EBN");
2. de Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO, een publiekrechtelijke rechtspersoon, ingeschreven bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel met nummer 27376655 ("TNO");
3. de Provincie Zuid-Holland, een publiekrechtelijke rechtspersoon ("PZH");
4. de Gemeente Rijswijk, een publiekrechtelijk rechtspersoon ("Rijswijk"),

(de ondergetekenden hierna gezamenlijk "Partijen" en ieder afzonderlijk "Partij").

NEMEN HET VOLGENDE IN OVERWEGING:

- a) De Partijen hebben een samenwerkingsovereenkomst ("SOK") met betrekking tot het Open Innovatie Centrum Well Technology en Warmte te Rijswijk ("Centrum", nu genaamd het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy), gedateerd 20 november 2018, ondertekend. De SOK had een oorspronkelijk looptijd tot 31 december 2020, welke looptijd middels een addendum ("Addendum I", getekend in 2020) met drie (3) jaar is verlengd tot 31 december 2023. Partijen wensen een verdere verlenging van de looptijd van de SOK met een (1) jaar middels dit tweede addendum ("Addendum II") tot 31 december 2024.
- b) In Addendum I hebben Partijen vastgesteld dat:
  - aan de opschortende voorwaarden bedoeld in artikel 7.2 SOK tijdig is voldaan en daarmee de SOK in werking is getreden;
  - op 4 september 2020 een besluit in de zin van artikel 2.6 SOK is genomen tot het voorlopig doorgaan met het Centrum en wel tot en met 31 december 2023;
  - de looptijd van de SOK is verlengd tot en met 31 december 2023 en dat die verlenging geldt als verlenging van de duur van de Proeffase zoals bedoeld in artikel 2.3 SOK;
  - dit Addendum I geldt als de in artikel 2.6 SOK bedoelde nadere overeenkomst.
- c) Partijen het (bestuurlijke) besluit om verder te continueren op 3 november 2023 hebben genomen tijdens het overleg bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat tussen de bestuurlijke vertegenwoordigers van TNO, EBN, Provincie Zuid-Holland en Gemeente Rijswijk en de programma-directeur-generaal Groningen en Ondergrond van EZK. Bij deze besluitvorming is getoetst op de punten die zijn benoemd onder 2.5 van de SOK, waarbij nadrukkelijk naar voren is gekomen dat de continuïteit van het Centrum nog steeds grotendeels afhankelijk is van publieke financiering terwijl het oorspronkelijk de bedoeling was dat deze afhankelijkheid zou worden afgebouwd. Door de aard van de projecten in de portfolio (veelal publieke financiering) is het tot op heden niet gelukt om tot een sluitende begroting te

komen. Het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy (voorheen Open Innovatie Centrum) heeft echter zijn nut bewezen gezien ook de goed gevulde portfolio aan projecten en de bijdrage en impact van deze projecten op de energietransitie en de lokale ontwikkelingen. Continuering van het Centrum is daarom gewenst.

- d) Partijen in gesprek zijn over de continuering van het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy onder de volledige verantwoordelijkheid van TNO. Dat in deze context wil zeggen dat Partijen 1, 3 en 4 zich uit de samenwerking terug trekken en dat TNO het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy verder zelfstandig zal exploiteren. Dat deze transitie naar een volledig TNO onderdeel echter een (financiële) bijdrage zal vragen voor het sluiten van de begroting in de transitieperiode, de dekking van de verwachte vervangingskosten en een reservering voor de eventuele ontmantelingskosten bij een toekomstig besluit om te sluiten (bijvoorbeeld voor het geval het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy zelfstandig economisch niet haalbaar blijkt). De transitieperiode wordt gedefinieerd als de periode vanaf 1 januari 2024 tot de datum die definitief door TNO is benoemd als het moment waarop TNO het RCSG zelfstandig gaat exploiteren. Dit is het moment dat de volledige overgang naar TNO is afgerond (naar verwachting medio 2024).
- e) Partijen voor deze transitieperiode, dus de SOK nogmaals wensen te verlengen door ondertekening van dit addendum ("Addendum II").

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

1. Partijen stellen hierbij vast dat:
  - op 3 november 2023 een besluit in de zin van artikel 2.6 SOK, met overweging van de toetsing van de behaalde resultaten aan de hand van de punten in 2.5 (zie appendix), is genomen tot het voorlopig doorgaan met het Centrum;
  - de looptijd van de SOK wordt verlengd tot en met 31 december 2024;
  - dit Addendum II geldt als de in artikel 2.6 SOK bedoelde nadere overeenkomst.
2. De inhoud van de SOK blijft door Addenda I en II ongewijzigd, behoudens voor zover in Addenda I en II nadere of afwijkende afspraken zijn vastgelegd.
3. In aanvulling op artikel 5.2 SOK geldt voor de verlengde duur van de SOK dat de Partijen voor de eerste zes maanden, aldus de periode vanaf 1 januari 2024 tot en met 30 juni 2024, financiering beschikbaar stellen ter dekking van de kosten van TNO van in totaal € 256.500,= die zijn opgenomen in een begroting voor het Centrum voor de voornoemde periode. De volgende Partijen dragen bij aan deze kosten:
  - EBN draagt € 85.500,= in cash bij.
  - PZH draagt € 85.500,= in cash bij.
  - TNO draagt € 85.500,= in kind bij.
  - Gemeente Rijswijk draagt € 0,= bij.Over de wijze van betaling door de andere Partijen aan TNO worden na ondertekening van dit addendum nadere afspraken gemaakt door de Partijen via de Stuurgroep.

4. Tijdig en uiterlijk op 30 juni 2024 nemen Partijen, zie artikel 2.6 SOK, een nader besluit over de transitieperiode na 1 juli 2024. Er zijn hierbij twee keuzes mogelijk.
- i. Vaststelling van de datum van de overgang naar een Centrum onder de volledige verantwoordelijkheid van TNO en daarmee einde van de transitieperiode. Voorwaarde hiervoor is een overeenkomst waarin de vereisten voor deze overgang zijn vastgelegd, alsmede de consequenties voor de Partijen. Hierin worden ook de afspraken over financiering onder 3) herzien, aangezien er een verlenging van de financieringsbehoefte aan de orde kan zijn die gekoppeld is aan de datum waarop de transitieperiode eindigt.
  - ii. Partijen besluiten te stoppen met het Centrum. In de periode van 30 juni tot en met 31 december 2024 zullen Partijen onderling de sluitingsdatum van het centrum, afwikkeling, tijdlijn en verdeling van de kosten afstemmen met inachtneming van artikel 6 van de SOK.
5. Dit Addendum II treedt in werking zodra deze is ondertekend door ieder van de Partijen.

TEN BLIJKE WAARVAN:

Deze overeenkomst is ondertekend door ieder van de Partijen als volgt:

Voor EBN B.V.

_____

Business Unit Director Warmtetransitie

Datum:

Voor de Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO,

_____

Managing Director EMT

Datum:

Voor de Provincie Zuid-Holland:

_____

De commissaris van de Koning,

Drs. J. Smit

Datum:

Voor de gemeente Rijswijk

M. Wit, Wethouder Energie(transitie), Openbare Ruimte, Milieu en Duurzaamheid, Volksgezondheid
en Kunst en Cultuur

Datum:

Appendix

In sectie 2.5 van de SOK is aangegeven dat het uitdrukkelijk de intentie van Partijen is om na de Proeffase het Centrum te continueren. In dit artikel 2.5 staat dat bij de besluitvorming door de Partijen over continuering de Partijen onder meer toetsen aan het volgende:

- a. *In de Voorbereidingsfase en de Proeffase zullen de kosten van de instandhouding van het Centrum en de ontwikkeling van de programma's door Partijen worden gedekt. Aan het einde van de Proeffase dient aannemelijk te worden gemaakt dat de continuïteit van het Centrum binnen afzienbare tijd (3 tot 5 jaar) niet langer grotendeels afhankelijk is van publieke financiering. Daarvoor is een goed perspectief op groei van programmafinanciering nodig.*
- b. *Toetsing door Stuurgroep: In 2021 is naar voren gekomen dat de continuïteit van het Centrum nog steeds grotendeels afhankelijk is van publieke financiering. Door de aard van de projecten in de portfolio (veelal publieke financiering) is het tot op heden niet gelukt om tot een sluitende begroting te komen. Dit is erkend door de stuurgroep en de directe aanleiding geweest om gesprekken te starten over de financiering van het centrum na 2023. De voorgestelde overgang van het centrum onder volledige verantwoordelijkheid van TNO zal de afhankelijkheid van publieke financiering zoals is bedoeld onder artikel 2.5 afbouwen. De meerwaarde het Centrum is aangetoond doordat er een innovatieroadmap dan wel kennis- en innovatieagenda (keuze nog te maken) is ontwikkeld die wordt gedragen door een breed scala aan marktpartijen en relevante overheden.*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy heeft zijn nut bewezen gezien de goed gevulde portfolio aan projecten en de bijdrage en impact van deze projecten op de energietransitie en de lokale ontwikkelingen. Continuering van het Centrum is daarom gewenst.
- c. *Derden maken gebruik van en hebben commitment afgegeven om gebruik te maken van de Faciliteiten en deel te nemen aan programma's en projecten, en deze ook te financieren.*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Via de publiek-private en B2B projecten zijn tientallen bedrijven, instellingen en organisaties betrokken bij het werk van het centrum
- d. *De mate van integratie met programma's van de Technische Universiteit Delft ("TUD") en de Universiteit Utrecht ("UU").*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Het centrum is onderdeel van EPOS-eNLarge, het NWO programma voor grootschalige infrastructuur, dat vanaf 2021 is ontwikkeld met UU, TUD en KNMI en vanaf 1 december 2023 gestart is.
- e. *De mate van synergie en beperkte overlap met andere initiatieven/pilots/centra.*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Er zijn contacten gelegd met verschillende onderzoeksinstellingen met grootschalige infrastructuur (zoals Fraunhofer in Bochum, C-FER in Canada, NORCE in Noorwegen, etc.) Hieruit is naar voren gekomen dat, hoewel deze instellingen aan dezelfde onderzoeksdomeinen werken, er weinig overlap is tussen de beschikbare faciliteiten en deze complementair zijn. Daarnaast is er intern goed gekeken naar nut en noodzaak van de opstellingen in Rijswijk en is het besluit genomen om twee grote opstellingen te verwijderen om ruimte te maken voor nieuwe faciliteiten.
- f. *De mogelijkheid van integratie in de energiecampus Zuid-Holland.*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Het centrum vormt samen met de Energy Cave een cluster in Rijswijk waar vraagstukken rondom de energietransitie kunnen worden opgepakt. TNO zal haar footprint in Rijswijk vergroten door de verhuizing van enkele afdelingen naar Rijswijk die zich bezig houden met de energie transitie.
- g. *Het Centrum ontwikkelt programma's die internationaal onderscheidend zijn. Hiermee zal het Centrum in staat zijn nieuwe deelnemers aan zich binden. TNO, de TUD en de UU staan borg voor kwalitatief hoogwaardig onderzoek waar ook andere kennisinstellingen en universiteiten binnen en buiten Nederland interesse in zullen hebben. Dit zal zorgen voor een versterkte kennisstroom naar het Centrum en daarmee de regio.*

Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. RCSG werkt samen met een groot aantal buitenlandse partners in projecten. Ongeveer de helft van de betrokken wetenschappers

komen uit het buitenland en zijn specifiek voor een functie in het lab aangetrokken vanuit het buitenland.

- h. Het Centrum past in een nationaal onderzoekscluster waarin nauw samengewerkt wordt met initiatieven als EPOS-NL, ECCSEL en DAPWell. Als onderdeel van dit cluster streven de bij dit cluster betrokken partijen (UU, TUD, en TNO) naar inbedding van het Centrum in het Europese netwerk van grootschalige onderzoeksfaciliteiten voor de aardwetenschappen.*
- Toetsing door Stuurgroep: Aan dit punt is voldaan. Naast EPOS-eNLarge is RCSG partner in Europese samenwerkingsverbanden zoals ECCSEL en STORIES. Met TUD is er samenwerking op het gebied van de monitoring van de DAPWell met glasvezelkabels,